

بررسی تأثیر آموزش بوسیله فیلم در دو زمان متفاوت بر اضطراب بیماران کاندید پیوند عروق کرونر

*لیلا مؤمنی^۱، اکرم نجف یارندی^۲، فریده جزء کیبیری^۲، حمید حقانی^۳، دکتر سیروس دارابیان^۴

چکیده

قلب اندامی حیاتی است که هر عملی بر روی آن تهدیدی برای حیات انسان به شمار می‌آید، لذا این بیماران در مواجهه با نیاز جراحی دچار ترس و اضطراب زیادی قبل از عمل می‌باشند، و از طرفی اضطراب با افزایش ضربان قلب، برونده قلبی و نیاز به اکسیژن همراه است؛ که خود موجب افزایش عوارض در این بیماران می‌گردد. بنابراین هر تلاشی در جهت کاهش اضطراب قبل از عمل این بیماران می‌تواند ارزشمند باشد. آموزش یکی از روش‌های کاهش اضطراب بیماران قلبی است. هدف این مطالعه تعیین تأثیر آموزش بوسیله فیلم در دو زمان متفاوت (۱ و ۶ روز قبل از عمل) بر اضطراب بیماران کاندید پیوند عروق کرونر در بیمارستان مرکز قلب تهران در سال ۱۳۸۵ بود.

روش کار مطالعه کارآزمایی بالینی بود، نمونه‌های پژوهش را ۶۰ بیمار ۶۵-۴۵ ساله‌ی کاندید پیوند عروق کرونر تشکیل می‌دادند، که به روش نمونه‌گیری مستمر و به طور تصادفی در دو گروه ۳۰ نفره‌ی آموزش با فیلم ۱ روز قبل از عمل (مداخله‌ی ۱) و آموزش با فیلم ۶ روز قبل از عمل (مداخله‌ی ۲) قرار گرفتند. نمونه‌گیری به روش مستمر انجام شد. پرسشنامه‌ی سنجش اضطراب آشکار و پنهان اسپیل‌برگر ابزار جمع‌آوری داده‌ها بود که در روز بستری و صبح روز عمل توسط خود بیماران تکمیل می‌شد.

در هر دو گروه مورد مطالعه، اضطراب آشکار و پنهان بیماران بعد از آموزش نسبت به قبل از آن کاهش یافت و استفاده از آزمون t زوج در گروه آموزش با فیلم ۶ روز قبل از عمل این کاهش اضطراب را در هر دو مورد آشکار ($P=0/001$) و پنهان ($P=0/000$) معنی‌دار نشان داد ولی در گروه آموزش با فیلم ۱ روز قبل از عمل تنها در مورد اضطراب پنهان کاهش معنی‌دار آماری مشاهده شد ($P=0/016$).

با توجه به نتایج پژوهش حاضر استفاده از فیلم ۶ روز قبل از عمل در بالین جنبه کاربردی بیشتری دارد و پرستاران می‌توانند از فیلم آموزشی که ابزاری مفید و مقرون به صرفه است بدون نیاز به افراد متخصص، برای آموزش تعداد زیادی از بیماران استفاده نمایند.

واژه‌های کلیدی: اضطراب، بیماران کاندید پیوند عروق کرونر، تأثیر آموزش

تاریخ دریافت: ۸۴/۹/۱۲ تاریخ پذیرش: ۸۵/۳/۳۰

^۱ کارشناسی ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران (*مؤلف مسئول)

^۲ مربی عضو هیأت علمی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

^۳ مربی عضو هیأت علمی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

^۴ فوق تخصص داخلی قلب، بیمارستان مرکز قلب تهران، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

مقدمه

بدنبال شیوع فزاینده‌ی بیماری تصلب شریان‌های کرونر و مرگ و میر ناشی از آن عمل جراحی پیوند عروق کرونر جزء رایج‌ترین اعمال جراحی قرار گرفته است و در حال حاضر به‌عنوان روشی اساسی و حیاتی در درمان بیماری‌های قلبی و عروقی به حساب می‌آید.^(۱) مطالعات نشان داده‌اند که به‌طور کلی ۲۲ درصد از افرادی که تحت عمل‌های جراحی گوناگون قرار می‌گیرند، دچار اضطراب قبل از عمل می‌باشند. وجود اضطراب در انسان بر همه‌ی ابعاد او تأثیر گذار است و قویاً بر چگونگی برآورده شدن نیازهای انسان نیز موثر می‌باشد.^(۲) اغلب مددجویان در انتظار عمل جراحی، مضطرب هستند و از جراحی می‌ترسند اندازه‌ی ترس مددجو از جراحی به عوامل زیادی مانند میزان جدی بودن عمل، توانایی سازگاری فردی، انتظارات فرهنگی و تجربه‌ی جراحی قبلی بستگی دارد.^(۳) یکی از عوامل مهم در بروز اضطراب و نگرانی، نداشتن اطلاعات کافی در مورد مراحل درمان می‌باشد که در اکثر موارد آموزش تأثیر مثبتی بر نتیجه درمان دارد.^(۴) یکی از بزرگترین گروه‌های نیازمند آموزش، مبتلایان به بیماری‌های قلبی هستند که آموزش باعث می‌شود فرد با بیماری خود سازش پیدا کرده و در اجرای روش‌های درمانی تجویز شده همکاری نماید، علاوه بر آن به بیمار یاد می‌دهد که چگونه مشکلات ناشی از بروز شرایط جدید را بر طرف نماید.^(۵) وسایل کمک آموزشی مختلفی در دسترس قرار دارند که جهت آموزش به بیماران می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند. از جمله مواردی که منجر به افزایش آگاهی و در نتیجه کاهش اضطراب و نگرانی ناشی از مجهولات می‌گردد، نمایش فیلم آموزشی جهت بیماران، با

استفاده از نوارهای ویدئویی می‌باشد که با صرف وقت نسبتاً کم و بدون نیاز به پرسنل کار آزموده می‌توان تعداد زیادی از بیماران را آموزش داد.^(۶) فیلم ویدئویی یکی از وسایل کمک‌آموزشی دیداری- شنیداری است که امر آموزش به بیمار و خانواده‌ی وی را تسهیل می‌نماید.^(۷) در مورد زمان مناسب اجرای آموزش، در برآورده کردن نیازهای یادگیری بیماران، اتفاق نظر وجود ندارد. بنابراین نیاز است پرستاران به عنوان عضوی از تیم درمان بیماران کاندید عمل پیوند عروق کرونر، این توانایی را داشته باشند که علاوه بر بررسی میزان اضطراب بیماران و تشخیص منابع آن، زمان مناسبی را جهت آموزش استفاده نمایند که از نظر اقتصادی مقرون به صرفه بوده و ضمن ایجاد رضایتمندی برای بیمار بیشترین تأثیر را در کاهش اضطراب داشته باشد. بدین منظور پژوهش حاضر با هدف کلی تعیین تأثیر آموزش قبل از عمل بوسیله فیلم آموزشی در دو زمان متفاوت (۱ و ۶ روز قبل از عمل) بر اضطراب قبل از عمل بیماران کاندید پیوند عروق کرونر برای دستیابی به این که آموزش با فیلم در کدام زمان بر کاهش اضطراب بیماران کاندید پیوند عروق کرونر که یکی از پر خطرترین عمل‌هاست، نتیجه بهتری دارد، انجام گردید. امید است نتایج حاصل از این پژوهش بتواند در کاهش اضطراب قبل از عمل بیماران پیوند عروق کرونر و ارتقاء سطح کیفیت پرستاری موثر واقع گردد.

روش بررسی

این پژوهش یک مطالعه از نوع کارآزمایی بالینی است که تعداد ۶۰ بیمار در دو گروه مداخله ۳۰ نفره شرکت کردند. جامعه پژوهش را کلیه بیماران کاندید

اضطراب موقعیتی (آشکار) و خصیصه‌ای (پنهان) در اختیار تمام واحدهای مورد پژوهش که در آن روز بستری شده و شرایط شرکت در پژوهش را داشتند، قرار داد. سپس در مورد طریقه تکمیل پرسشنامه توضیحات کافی داده شد. پرسشنامه‌ها توسط خود بیماران تکمیل شد تا طرز بیان و نگرش پرسشگر تأثیری در نتایج آن نگذارد. برای گروه مداخله‌ی ۱ فردای روز بستری فیلم آموزشی نمایش داده شد و آموزش در گروه مداخله ۲ به روز قبل از عمل موکول گردید. فیلم در قالب یک VCD آموزشی به مدت ۲۵ دقیقه، برای بیماران در گروه‌های ۶ الی ۸ نفره بوسیله‌ی تلویزیونی در اتاق مخصوص آموزش به بیمار در ساعت ۹ الی ۱۱ صبح نمایش داده شد که محتوای آن شامل: توضیح در مورد عملکرد عروق کرونر در بدن، علل بوجود آمدن انسداد عروق کرونر، رویه‌ی جراحی و پی‌آمد آن، انتقال به بخش مراقبت‌های ویژه بعد از جراحی، مداخلات پرستاری بعد از عمل، عوارض احتمالی، برنامه‌ی نوتوانی و روش‌های پیشگیری از انسداد جدید شریان‌ها و پیگیری درمان بود. پس از نمایش فیلم پژوهشگر به طور مختصر به سئوالات بیماران پاسخ داد. سپس صبح روز عمل تمام افراد شرکت کننده در پژوهش مجدداً پرسشنامه سنجش اضطراب آشکار و پنهان اسپیل‌برگر را تکمیل نمودند و تغییرات اضطراب از روز بستری تا صبح روز عمل مدنظر بود که نتایج با استفاده از آزمون مقایسه‌ی میانگین‌ها و تی زوج استخراج شد.

نتایج

یافته‌ها گویای آن بود که ۸۰ درصد نمونه‌ها مذکر و ۲۰ درصد مونث بودند. ۳۶/۷ درصد در گروه سنی

عمل جراحی پیوند عروق کرونر در محدوده سنی ۴۵-۶۵ سال، آشنا به زبان فارسی و دارای سواد خواندن و نوشتن تشکیل دادند، که از یک هفته قبل از عمل در بخش‌های جراحی بیمارستان مرکز قلب تهران بستری شده و مایل به شرکت در پژوهش بودند. نمونه‌گیری در این پژوهش به روش مستمر انجام شد بدین صورت که پژوهشگر با مراجعه روزانه به بخش‌های جراحی مرکز قلب تهران و بررسی پرونده بیماران بستری شده در همان روز، نمونه‌هایی که شرایط شرکت در پژوهش را داشتند در نظر گرفته اولین فرد را با قرعه‌کشی انتخاب نموده و نفرات بعدی را به صورت یک در میان در دو گروه آموزش با فیلم ۱ روز و ۶ روز قبل از عمل قرار داد و نمونه‌گیری تا کامل شدن تعداد به همین طریق ادامه یافت. نمونه‌ها با شرایط ذیل از پژوهش حذف گردیدند: (۱) عضو کادر پزشکی و پیراپزشکی، (۲) سابقه‌ی عمل جراحی قلب باز قبلی، (۳) سابقه جراحی قلب باز در بستگان نزدیک، (۴) به تعویق افتادن عمل یا اورژانسی شدن جراحی، (۵) بیماران دیالیزی. محیط پژوهش را بخش‌های جراحی بیمارستان مرکز قلب تهران تشکیل داده بود که واحدهای مورد پژوهش جهت انجام پیوند عروق کرونر در آنجا بستری می‌شدند. روش گردآوری داده‌ها در این پژوهش خود گزارش‌دهی و ابزار آن را دو پرسشنامه تشکیل می‌داد: (۱) پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، (۲) پرسشنامه سنجش اضطراب اسپیل‌برگر که روایی و پایایی آن در تحقیقات متعدد به اثبات رسیده است و در مطالعه‌ی مهرام (۱۳۷۲) در شهر مشهد روایی و پایایی آن را در جامعه‌ی ایرانی بررسی نمود.^(۸) روش کار بدین صورت بود که در روز بستری، پژوهشگر پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک و پرسشنامه حالت و صفت اسپیل‌برگر را جهت تعیین

استاندارد نمره اضطراب آشکار قبل (۶ روز قبل از عمل) و بعد از آموزش (صبح روز عمل) به ترتیب از $۸/۸۶ \pm ۱۶/۷۳$ به $۱۰/۷۲ \pm ۱۴/۲۶$ کاهش یافته بود؛ ولی با استفاده از آزمون تی زوج تفاوت معنی‌دار آماری در میانگین نمره اضطراب آشکار قبل و بعد از آموزش مشاهده نشد (جدول شماره - ۱).

و یافته‌ها بیانگر آن بود که در آموزش با فیلم یک روز قبل از عمل، میانگین نمره‌ی اضطراب پنهان قبل (۶ روز قبل از عمل) و بعد از آموزش (صبح روز عمل) از $۷/۹۳ \pm ۱۷/۲۳$ به $۹/۹۷ \pm ۱۳/۹۰$ کاهش یافته بود. آزمون تی زوج تفاوت معنی‌دار آماری را در میانگین نمره‌ی اضطراب پنهان قبل و بعد از آموزش بوسیله‌ی نمایش فیلم در این گروه نشان داد ($P=۰/۰۱۶$) (جدول شماره-۲).

جدول شماره ۲ - توزیع فراوانی میزان اضطراب پنهان قبل و بعد از آموزش بوسیله‌ی فیلم آموزشی ۱ روز قبل از عمل در بیماران کاندید پیوند عروق کرونر بستری در مرکز قلب

تهران سال ۸۵		
مرحله آموزش	قبل از آموزش	بعد از آموزش
تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
اضطراب خفیف (۰-۲۰)	۲۲ (۷۳/۳)	۲۱ (۷۰)
اضطراب متوسط (۲۱-۴۰)	۸ (۲۶/۷)	۹ (۳۰)
اضطراب شدید (۴۱-۶۰)	۰ (۰)	۰ (۰)
جمع	۳۰ (۱۰۰)	۳۰ (۱۰۰)
میانگین $\pm$ انحراف معیار	$۸/۸۶ \pm ۱۶/۷۳$	$۷/۹۳ \pm ۱۳/۹۰$
نتایج آزمون مقایسه‌ی میانگین‌ها (زوج) $t=۱/۵۲$ $df=۲۹$ $P=۰/۱۳۷$		

تهران سال ۸۵		
مرحله آموزش	قبل از آموزش	بعد از آموزش
تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
اضطراب خفیف (۰-۲۰)	۲۱ (۷۰)	۲۱ (۷۰)
اضطراب متوسط (۲۱-۴۰)	۹ (۳۰)	۹ (۳۰)
اضطراب شدید (۴۱-۶۰)	۰ (۰)	۰ (۰)
جمع	۳۰ (۱۰۰)	۳۰ (۱۰۰)
میانگین $\pm$ انحراف معیار	$۷/۹۳ \pm ۱۳/۹۰$	$۹/۹۷ \pm ۱۳/۹۰$
نتایج آزمون مقایسه‌ی میانگین‌ها (زوج) $t=۲/۵۶$ $df=۲۹$ $P=۰/۰۱۶$		

در رابطه با هدف ویژه شماره دو «تعیین تأثیر آموزش بوسیله فیلم، ۶ روز قبل از عمل بر اضطراب آشکار و

۵۵-۵۱ سال قرار داشتند. اکثریت افراد ۹۰ درصد متأهل بودند. از نظر سطح تحصیلات، ۳۳/۳ درصد افراد سواد ابتدایی داشتند، ۴۰ درصد کارمند بودند، ۶۶/۶ درصد از بیماری‌های زمین‌های خود مطلع بودند، ۵۳/۳ درصد افراد ۵-۳ فرزند داشتند، ۶۸/۳ درصد اظهار نمودند که از وضعیت اقتصادی متوسطی بهره‌مند هستند. همچنین ۸۳/۳ درصد از حمایت خانوادگی برخوردار بودند، ۸۳/۳ درصد اعتیاد به دارو یا مواد مخدر نداشتند، ۵۶/۶ درصد کسر تخلیه‌ای قلبشان بیشتر از ۵۰ درصد بود و ۶۵ درصد نمونه‌ها از نظر توان فعالیتی بیمار، در کلاس II قرار داشتند.

جدول شماره ۱ - توزیع فراوانی میزان اضطراب آشکار قبل و بعد از آموزش بوسیله‌ی فیلم آموزشی ۱ روز قبل از عمل در بیماران کاندید پیوند عروق کرونر بستری در مرکز قلب

تهران سال ۸۵		
مرحله آموزش	قبل از آموزش	بعد از آموزش
تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
اضطراب خفیف (۰-۲۰)	۲۲ (۷۳/۳)	۲۲ (۷۳/۳)
اضطراب متوسط (۲۱-۴۰)	۸ (۲۶/۷)	۸ (۲۶/۷)
اضطراب شدید (۴۱-۶۰)	۰ (۰)	۰ (۰)
جمع	۳۰ (۱۰۰)	۳۰ (۱۰۰)
میانگین $\pm$ انحراف معیار	$۸/۸۶ \pm ۱۶/۷۳$	$۱۰/۷۲ \pm ۱۴/۲۶$
نتایج آزمون مقایسه‌ی میانگین‌ها (زوج) $t=۱/۵۲$ $df=۲۹$ $P=۰/۱۳۷$		

در رابطه با هدف ویژه‌ی شماره‌ی یک «تعیین تأثیر آموزش بوسیله فیلم، ۱ روز قبل از عمل بر اضطراب قبل از عمل بیماران کاندید پیوند عروق کرونر» یافته‌های پژوهش نشانگر آن بود که در آموزش با فیلم آموزشی ۱ روز قبل از عمل میانگین و انحراف

جدول شماره ۴- توزیع فراوانی میزان اضطراب پنهان قبل و بعد از آموزش بوسیله فیلم آموزشی ۶ روز قبل از عمل در بیماران کاندید پیوند عروق کرونر بستری در مرکز قلب

تهران سال ۸۵

اضطراب پنهان	مرحله آموزش	
	قبل از آموزش	بعد از آموزش
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
اضطراب خفیف (۰-۲۰)	۱۵ (۵۰/۰)	۲۲ (۷۳/۳)
اضطراب متوسط (۲۱-۴۰)	۱۲ (۴۰/۰)	۸ (۲۶/۷)
اضطراب شدید (۴۱-۶۰)	۳ (۱۰/۰)	۰ (۰)
جمع	۳۰ (۱۰۰)	۳۰ (۱۰۰)
میانگین $\pm$ انحراف معیار	۱۲/۸۰ $\pm$ ۲۳/۲۳	۱۰/۲۱ $\pm$ ۱۴/۳۶
نتایج آزمون مقایسه‌ی میانگین‌ها (t زوج)	P=۰/۰۰ df=۲۹ t=۴/۵۳	

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تحقیق حاضر نشان داد که آموزش با فیلم ۱ روز قبل از عمل نتوانسته بود اضطراب آشکار قبل از عمل بیماران را کاهش دهد ولی نمایش با فیلم ۱ روز قبل از عمل اضطراب پنهان صبح روز عمل را کاهش داد که این اختلاف اضطراب قبل و بعد از آموزش از نظر آماری معنی‌دار بود ($P=۰/۰۱۶$). بنابراین فرضیه‌ی شماره‌ی ۱ «آموزش با فیلم ۱ روز قبل از عمل بر اضطراب قبل از عمل بیماران تأثیر دارد» رد می‌شود. بدین معنی که آموزش با فیلم ۱ روز قبل از عمل بر خلاف انتظار تنها بر اضطراب پنهان قبل از عمل موثر واقع شده و آن‌را کاهش داده بود که شاید بدین علت است که سوالات ابزار سنجش اضطراب اسپیل‌برگر (به خصوص در بعد اضطراب پنهان) افسردگی بیماران را نیز ارزیابی می‌نماید، Spiel Berger در نتایج یکی از تحقیقات خود بیان نمودند که بین این ابزار با دیگر ابزارهای سنجش

پنهان قبل از عمل بیماران کاندید پیوند عروق کرونر یافته‌های پژوهش مؤید آن است که در آموزش با فیلم ۶ روز قبل از عمل میانگین و انحراف استاندارد نمره‌ی اضطراب آشکار قبل (۶ روز قبل از عمل) و بعد از آموزش (صبح روز عمل) از $۱۲/۵۰ \pm ۱۲/۳۶$ به $۱۹/۴۰ \pm ۹/۶۹$ کاهش یافته است، آزمون تی زوج نیز این اختلاف را معنی‌دار نشان داد ($P=۰/۰۰۱$) (جدول شماره-۳).

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی میزان اضطراب آشکار قبل و بعد از آموزش بوسیله فیلم آموزشی ۶ روز قبل از عمل در بیماران کاندید پیوند عروق کرونر بستری در مرکز قلب

تهران سال ۸۵

اضطراب آشکار	مرحله آموزش	
	قبل از آموزش	بعد از آموزش
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
اضطراب خفیف (۰-۲۰)	۱۷ (۵۶/۷)	۲۴ (۸۰)
اضطراب متوسط (۲۱-۴۰)	۱۱ (۳۶/۷)	۶ (۲۰)
اضطراب شدید (۴۱-۶۰)	۲ (۶/۷)	۰ (۰)
جمع	۳۰ (۱۰۰)	۳۰ (۱۰۰)
میانگین $\pm$ انحراف معیار	۱۲/۳۶ $\pm$ ۱۹/۴۰	۹/۶۹ $\pm$ ۱۲/۵۰
نتایج آزمون مقایسه‌ی میانگین‌ها (t زوج)	P=۰/۰۰۱ df=۲۹ t=۳/۷۹	

و یافته‌ها همچنین نشانگر آن بود که در آموزش با فیلم ۶ روز قبل از عمل، میانگین اضطراب پنهان قبل (۶ روز قبل از عمل) و بعد از آموزش (صبح روز عمل) از $۱۲/۸۰ \pm ۲۳/۲۳$ به $۱۰/۲۱ \pm ۱۴/۳۶$ کاهش یافته بود، نتایج آزمون تی زوج تفاوت معنی‌داری را قبل و بعد از آموزش در این گروه نشان داد ($P=۰/۰۰۰$) (جدول شماره-۴).

با CD (به مدت ۱۰ دقیقه تصاویری از پی‌آمد خوب و بد جراحی برای این گروه نمایش داده شد) و بدون نمایش با CD قرار گرفتند. نتایج این تحقیق نشان داد که سطوح اضطراب آشکار و پنهان در هر دو گروه مورد مطالعه کاهش پیدا کرده بود. ولی این اختلاف در گروه نمایش با CD معنی‌دار بود.^(۱۲) Levesque و همکاران در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که اختلاف معنی‌دار آماری بین میانگین نمره اضطراب قبل از عمل گروه‌هایی که قبل از پذیرش و بعد از پذیرش آموزش دیده بودند وجود دارد.^(۱۳)

نتایج پژوهش حاضر نیز نشان داد که فیلم تنها در گروه آموزش ۶ روز قبل از عمل توانسته بود میانگین نمره اضطراب آشکار و پنهان بیماران را به طور معنی‌داری کاهش دهد در حالی که آموزش با فیلم ۱ روز قبل از عمل بر اضطراب آشکار روز عمل مؤثر واقع نگردید که شاید این نتیجه ناشی از آن باشد که بیماران در ضمن آموزش دیداری- شنیداری در روز قبل از عمل به عوارض و خطرات بعد از جراحی بیشتر توجه نموده و در نتیجه اضطرابشان افزایش می‌یابد و نیز به دلیل وقت کم و تراکم کارهایی که لازم است بیمار روز قبل از عمل انجام دهد، فرصت کافی برای درک مطالب و سوال در موارد نادانسته برای این بیماران وجود ندارد. ولی در گروه آموزش با فیلم ۶روز قبل از عمل بیماران فرصت درک مطالب و سوال در مورد ناشناخته‌ها را پیدا می‌کنند و در نتیجه از اضطراب ناشی از نادانسته‌های آن‌ها قبل از عمل بیشتر کاسته می‌شود. پژوهشگر در طی این تحقیق به نتایجی دست یافته که امید است این یافته‌ها بتواند در ارتقاء کیفیت مراقبت پرستاری مفید واقع شود. به‌طور کلی می‌توان اظهار نمود آموزش در هر دو گروه توانسته بود موجب کاهش اضطراب بیماران کاندید پیوند عروق کرونر

افسردگی شباهت یا ارتباط وجود دارد و از این ابزار به‌عنوان ابزار حالت و صفت افسردگی نیز نام برده‌اند که در سنجش افسردگی می‌تواند با ابزار اندازه‌گیری افسردگی Beck برابری نماید.^(۹) از آنجایی که از هر ۵ بیمار مبتلا به بیماری کرونری قلب ۳ بیمار به افسردگی مبتلا می‌باشند.^(۱۰) بنابراین نمایش فیلم در روز قبل از عمل بر حالات افسردگی بیمار تأثیرگذار بوده و آن‌را تغییر داده است. Stephan و همکاران نیز تحقیقی با هدف تأثیر آموزش از طریق نمایش نوار ویدئویی بر کاهش اضطراب بیماران قبل از جراحی تعویض مفصل ران انجام دادند. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که در اضطراب آشکار و پنهان صبح روز عمل گروهی از بیماران که عصر روز قبل از عمل یک فیلم ۱۲ دقیقه‌ای مشاهده نموده بودند تغییری ایجاد نشد، در حالی که اضطراب در گروه کنترل افزایش یافته بود.^(۱۱)

همچنین نتایج پژوهش حاکی از آن بود که نمایش با فیلم ۶ روز قبل از عمل موجب کاهش اضطراب آشکار و پنهان صبح روز عمل گردید. اختلاف اضطراب قبل و بعد از آموزش از نظر آماری در هر دو مورد معنی‌دار بود ($P=0/001$, $P=0/000$). لذا فرضیه شماره ۲ «آموزش با فیلم ۶روز قبل از عمل بر اضطراب قبل از عمل بیماران تأثیر دارد» پذیرفته می‌شود. بدین معنی که آموزش با فیلم ۶ روز قبل از عمل توانسته بود هم اضطراب آشکار و هم پنهان قبل از عمل بیماران را به طور معنی‌داری کاهش دهد ($P=0/001$, $P=0/000$). تحقیقی توسط Danino و همکاران با هدف تأثیر نمایش فیلم از طریق CD بر اضطراب بیماران قبل از اعمال زیبایی انجام شد. در بدو بستری به تمام افراد یک کتابچه آموزشی داده شد و یک ساعت آموزش به روش چهره به چهره انجام گرفت. سپس افراد یک در میان در دو گروه نمایش

تقدیر و تشکر

پژوهشگر بدین وسیله مراتب تشکر و قدردانی خود را از اساتید محترم دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران، مسئولین و پرسنل محترم بیمارستان مرکز قلب تهران، بیماران شرکت کننده در این پژوهش و تمام عزیزانی که گروه تحقیق را در تدوین و نگارش این مطالعه یاری نموده‌اند، اعلام می‌دارد.

فهرست منابع

- 1- Finkelmeier BA. Cardiothoracic surgical Nursing. Philadelphia: Lippincott; 2001. P.146.
- 2- Taylor C, Lillis C, Lemon P. Fundamental of Nursing the Art & Science of Nursing Car. Philadelphia: Lippincott; 2001. P.708-710
- 3- Black JM, Hawks JH. Clinical Management For Positive Out Comes. Medical Surgical Nursing 7th ed. St.Louis: Elsevier Sanders; 2005. P.277-280.
- 4- Phipps WJ, Sandes JK, Marek JF. Concepts and Clinical Practice Medical Surgical Nursing. St.Louis: Mosby; 1999.P.454.
- 5- Smeltzer CS, Bare CB, editors. Bruner and Suddarths. The text book of medical surgical nursing. Philadelphia: Lippincott; 2000.P.15-41.
- 6- Krouse H J. Video modeling to Educate Patient. J Adv Nurs; 2001.33(6):748-757.
- 7- Bastable SB. Principles of Teaching and Learning. Nurse as Educator. Boston: Jones and Bartlett; 1997. P.310.

۸- مهram بهروز، هنجاریابی آزمون اضطراب آشکار و پنهان اسپیل برگر. پایان‌نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد؛ ۱۳۷۲. ۱۰۴.

شود ولی در این تحقیق نتایج نشان دادند آموزش در گروه فیلم ۶ روز قبل از عمل بیشترین تأثیر را در کاهش اضطراب آشکار و پنهان بیماران داشت؛ از آنجایی که این نوع عمل جراحی یکی از پرخطرترین عمل‌هاست و بیماران زمانی که در انتظار جراحی هستند سطوح بالایی از اضطراب را دارا می‌باشند لازم است در بالین این زمان برای نمایش فیلم آموزشی در نظر گرفته شود. به‌علاوه توصیه می‌شود برای بیماران با جراحی‌های مختلف با توجه به نیاز آموزشی عمومی و اختصاصی جراحی آن‌ها فیلم‌های آموزشی تهیه و جهت استفاده بهتر و به موقع در اولین مراجعه بیمار برای بستری شدن در اختیار وی قرار داده شود. پژوهشگر با توجه به نتایج بدست آمده پیشنهادهای زیر را جهت پژوهش‌های آینده مطرح می‌نماید:

با توجه به این‌که در این تحقیق از ابزار سنجش اضطراب اسپیل‌برگر استفاده شد و تأثیر آموزش بر اضطراب پنهان هر دو گروه مورد مطالعه معنی‌دار گردید و با عنایت به این‌که سوالات این ابزار به ویژه در بعد اضطراب پنهان افسردگی بیماران را نیز می‌سنجد، لذا پیشنهاد می‌گردد تحقیق مشابهی در این بیماران با ابزارهای دیگر سنجش اضطراب انجام گیرد و نتایج آن در جامعه‌ی ایرانی با ابزار سنجش اضطراب اسپیل برگر مقایسه شود.

از آنجایی که در این پژوهش ارتباط بین متغیرها با اضطراب مورد نظر نبود، پیشنهاد می‌شود تحقیقی طراحی گردد و ضمن آن نقش متغیرهایی مانند: سن، تعداد فرزندان، وضعیت اقتصادی، وضعیت شغلی و ... که ممکن است بر اضطراب تأثیرگذار باشد، به صورت مداخله‌ای بررسی شود.

12- Danino A M, Charaoui K, Franchebois L, Jebrane A, Moutel G, Herve C, Malka G. Effects of an Informational CD-Rom on Anxiety and Knowledge before Aesthetic Surgery: A Randomized Trial. *Br J Plast Surg*; 2005. 28: 276-383.

13- Levesque L, Grenier R, Kerouac S, Reidy M. Evaluation of a presurgical group program given at two different times. *Res Nurs Health*; 1984. 7: 227-236.

9- Spielberger CD. The nature and measurement of depression. 27th International Conference of the stress and anxiety research society. Invited addresses, book of abstracts. Department of primary education school of education, Gallos University Campus, Rethemnon, Crete, Greece; 13th-15th July 2006. P.5.

10- Woolly MA, editor. Depression and Cardiovascular Disease. *J Am Med Assoc*, 2006; 295(24). June 28: 2874-2781.

11- Stephan D, Florian k, Gerhard R, Sylvia H, Martin K, Gabriele L, Petra L, Herbert B, Aloes S, Gerhard S. Video tape preparation of patients before hip replacement surgery reduces stress. *Psychosomatic Medicine*. Lippincott: Williams & Wilkins; 2000. 62(3): 365-376.

The Effect of Education by Visual Compact Disc on Two time-period of Pre-operation Anxiety of Patients who were Candidates for Coronary Artery Bypass Graft (CABG)

*L. Moemeni, MSc¹ A. Najaf Yarandi, MSc² F. Kabiri, MSc³ H. Haghani, MSc⁴
C. Darabian, MD⁵

Abstract

Today, atherosclerosis of coronary arteries is one of the most common life threatening diseases in patients. In fact, Coronary Artery Bypass (CABG) is high risk surgery in both developed and developing countries and heart is a vital organ that is susceptible for any disorders which could be life threatening, because of undergoing CABG patients with high anxiety and stress. Due to surgery anxiety, heart rate, cardiac output and oxygen demand will rise. Then any attempt to decrease patients' preoperational anxiety would be beneficial. One of the efforts to decrease the anxiety level is patient education. There are different viewpoints about educational methods in the literature. This study was a randomized clinical trial with the purpose of determination of the effect of education with visual compact disc (VCD) on the patients' anxiety at the first day and sixth day of admission. Sixty patients were included, 30 were assigned into experimental group and 30 subjects into control group. Sampling method was consecutive. The Spielbergers' questionnaire was used for data collection pre and post educational intervention. The result indicated that the late trait anxiety level significantly decreased in the experimental group compared to the control group at the 6th day before CABG ($t=3.79$, $P=0.001$) ($t=4.53$, $P=0.00$) respectively. According to the study results, use of visual information by VCD at sixth day before surgery was more effective in clinical setting than the first day. Therefore, nurses can use this educational cost-effective beneficial intervention, for reducing the patients' anxiety.

Key Words: Anxiety, Coronary artery bypass, Education

---

¹ MS in Nursing, School of Nursing and Midwifery, Iran University of Medical Sciences and Health Services, Tehran, Iran. (*Corresponding Author)

² Senior Lecturer, School of Nursing and Midwifery, Iran University of Medical Sciences and Health Services, Tehran, Iran.

³ Senior Lecturer School of Nursing and Midwifery, Iran University of Medical Sciences and Health Services, Tehran, Iran.

⁴ Senior Lecturer School of Management and Information, Iran University of Medical Sciences and Health Services, Tehran, Iran.

⁵ Internal Heart Fellowship, Tehran University of Medical Sciences and Health Services, Heart Center Tehran Hospital, Tehran, Iran.